

12. 2. 2008

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zavedení přímé volby je nezbytné

DISKUSE

Skóre: 0.70

Název zdroje: Lidové noviny

Datum vydání: 12.02.2008

Nadpis: Zavedení přímé volby je nezbytné

Strana: 11

Pořadí: 3

Mutace: Celostátní

Rubrika: Horizont

Autor: Jiří Příbáš

Ročník: 21

Číslo: 36

Náklad: 68303

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 12.02.2008 06:57

Identifikace: DCLN20080212010049 cz

Klíčová slova: právník (6x), ústavní, ústavou, právem, zákonech, ústavního, ústavněprávních, ústavním, ústavních

DISKUSE

První pokus zvolit prezidenta republiky nabídl nejen ojedinělou přehlídku politické trapnosti, ale také ukázal, jaká propast někdy zeje mezi právem a politikou. Procedurální spor o to, zda volit veřejně, či tajně, rozpoutal v parlamentu konflikt, který skončil u vulgárních nadávek, náhlých kolapsů volitelů a vzájemného obviňování z korupce. Zkusme se tedy v tomto čase hysterických osočování zamyslet, jaké jsou ústavní souvislosti, výhody a smysl veřejné i tajné volby.

Parlamentní volba prezidenta je zcela výjimečný proces, jehož forma není v českém ústavním pořádku upravena do posledního detailu, a proto je na zákonodárcích, zda se rozhodnou volit veřejně nebo tajně. Jejich vůle tak dotváří v dané chvíli ústavní proceduru, a proto záleží jen na nich, jak dokážou naplnit ducha a smysl české ústavnosti. Z historického srovnání je patrné, že prezidentská volba probíhala v moderních českých dějinách až na výjimky tajně, a proto by i nyní tajná volba jen posílila zažitou ústavní konvenci. Ve prospěch stoupenců tajné volby mluví také srovnání s ostatními zeměmi, kdy například maďarský parlament volí prezidenta v tajné volbě a stejně tak i v Německu volí prezidenta tajně zvláštní ústavní orgán, tzv. Federální shromáždění. Kromě domácí konvence a ústavních praktik jiných zemí mohou stoupenci tajné volby zdůrazňovat i to, že se jejím prostřednictvím lépe naplňuje slib poslance, podle kterého má svůj mandát vykonávat vždy podle svého "vědomí a svědomí". Svědomí versus korupce Naproti tomu stoupenci veřejné volby mohou

vycházet z principu zákonodárné nadřazenosti parlamentu, podle něhož okamžité rozhodnutí tohoto ústavního orgánu má přednost před každou nepsanou konvencí. Navíc mohou argumentovat tím, že jednací řády obou komor upravují tajnou volbu pro ty případy, kdy si zákonodárci volí své vlastní orgány (předsedu, místopředsedy atd.), zatímco o zákonech, které se týkají celé společnosti, se hlasuje vždy veřejně. A protože prezidentská volba je věc veřejná, má se v ní také veřejně hlasovat, neboť jen tak voliči mohou zjistit, jaké je "vědomí a svědomí" jejich poslance či senátora, a podle toho ho i v budoucnu volit, či nevolit.

Jak je patrné, obě volební formy jsou zcela v souladu s ústavou, mají svou vnitřní logiku a výhody i nevýhody. Důvody pro jednu či druhou volbu proto nelze hledat v ústavněprávních konstrukcích, ale pouze v rovině politické vůle. Očividnou nevýhodou veřejné volby je možnost stranického diktátu, kterému se volitelé raději podřídí, než aby riskovali konflikt s vlastní politickou stranou. Naproti tomu nevýhodou tajné volby je především snadná možnost poslance korumpovat napříč politickými stranami. Nikoli síla stranických aparátů, ale diktát neprůhledných lobbistických slibů a korupční chování jsou hlavní nevýhodou tajného hlasování. Výmluvným příkladem nevýhod tajné volby byl také absolutní cynismus bývalého komunistického vůdce Grebeníčka, který na dotaz, koho volil před pěti lety, odpověděl, že si už ani nepamatuje! Stěží bychom hledali horší výsměch všem, kdo demokracii považují za vládu veřejně vykonávanou, odpovědnou i kontrolovanou.

Ve sporu o tajnou či veřejnou volbu tak proti sobě nestály ústavnost a její popření, ale zcela oprávněná obava o míru osobní integrity českých zákonodárců. Parlamentní fiasko jen potvrdilo všeobecné tušení, že leckterý zákonodárce se rád nechá korumpovat, ale zároveň je tak zbabělý, že do otevřeného sporu se svou stranou nepůjde. Veřejná volba se tak zpětně jeví jako správná, protože především potvrdila nezbytnost ústavní změny a zavedení volby prezidenta přímo všemi občany země, a to ve dvoukolovém režimu, jaký je běžný například na Slovensku, v Polsku nebo s jistými obměnami i v sousedním Rakousku. Mýtus ústavní teorie, podle kterého si prezidenta volí občané jen v prezidentských republikách, a nikoli v parlamentaristických režimech, jakým je Česká republika, ostatně již dávno padl. Všeobecná volba není všelék, ale rozhodně je průhlednější a přehlednější než zákulisní vyjednávání a setkávání vysokých státních úředníků s obchodníky pochybné pověsti v pražském podhradí.

Ve sporu o tajnou či veřejnou volbu prezidenta proti sobě nestály ústavnost a její popření, ale zcela oprávněná obava o míru osobní integrity českých zákonodárců

O autorovi: Jiří Přibán, právník, VŠ pedagog